

Psycholog zcela vážně o dnešní lůze: Dříve sociopati, psychopati, šaškové a taškáři věděli kde je jejich místo. Dnes jsou všichni nacpaní v politice (Rozhovor)

- CZ24 News | 8. června 2020

Více než dva měsíce trvání nouzového stavu v Česku ukázaly, že v lidech existuje vůle po solidaritě. Odhalily však i slabiny politické kultury, která je zaplevelena vysokým počtem osob se sociopatickými a někdy psychopatickými osobnostními rysy, pro něž jsou krizové situace živnou půdou pro jejich seberealizační excesy. Psycholog Petr Beroušek hovoří také o tom, že v minulosti bylo místo šašků či taškářů všeobecně srozumitelné, zatímco pošetilostí dnešní doby se stalo, že jsou v politice. Přimlouval by se za to, aby byla nestranným způsobem prověřována psychická způsobilost těch, kteří by se chtěli jakkoli podílet na přímém vládnutí.

S čím si jako lékař lidských duší budete nejvíce spojovat více než dva měsíce trvání nouzového stavu?

Určitě s rozjitřením bazálních pocitů člověka, znejistěním ve vzniklém - vnuceném - provizoriu navozujícím u mnohých pocity ohrožení až paniky. Ta naštěstí u klíčových osob krizového řízení - a to na všech úrovních našeho života - měla i aktivizující a racionalizující vlivy na myšlení, rozhodování. Ukázala silné, ale také, možná pro někoho překvapivě, i slabé stránky naší kultury žití včetně kultury politické. To pozitivní, co tyto týdny a měsíce ukázaly, je, že existuje v lidech vůle po solidaritě, protože ta koneckonců dává pocity sounáležitosti a solidarity.

Na druhé straně ukázala i jisté slabiny naší politické kultury, která je zaplevelena příliš vysokým počtem osob se sociopatickými a někdy psychopatickými osobnostními rysy, pro něž krizové situace vždy jsou živnou půdou pro jejich seberealizační excesy.

Pozoroval jste za této zcela mimořádné situace nějaké dopady na psychiku vašich klientů?

Klienti, s nimiž jsem v těch týdnech sdílel jejich osobní příběhy cestou převážně elektronického mostu, většinou i nadále řešili své osobní strachy, úzkosti, panické ataky, přičemž nejpozitivnější pohledy na to, co se odehrává v rodině, měly převážně děti. Což bylo pro mne velmi příznivé poznání. Nouzový stav se do značné míry stal jakýmsi karikaturním obrazem lidí - mnohdy v dobrém, někdy, když zvýraznil jejich nezdravé osobnostní rysy, jako nepříznivé poznání pro jejich okolí, zvláště těch jejich nejbližších.

V souvislosti s epidemií koronaviru u nás se vyzdvihovala vlna solidarity a péče o potřebné, ale mluvilo se i o hrozbě agresivity spojené s nejrůznějšími omezeními. Odezní zmíněné projevy lidského chování s koncem této mimořádné situace, nebo se mohou tyto a případně jiné důsledky projevovat i v budoucnu?

Nemám pražádné kompetence, kromě životních, profesních znalostí, zkušeností, abych mohl formulovat nějaké prognózy. Jisté je, že tento zásah do stereotypie a bezpečí našeho žití, s nejbližšími týdny a měsíci zcela nezmizí. Stane se naší společnou zkušeností, s níž se do budoucna budeme muset, ať se nám to líbí, či nikoli, vypořádávat. To nejsložitější vyrovnávání nás bude čekat v oblasti společně dosud proklamovaných a v nemalé míře zažitých hodnot života.

Pokud jde o užší psychologický pohled, předpokládám nárůst úzkostnosti u predisponovaných jedinců, stejně jako psychosomatických potíží. V oblasti sociálně patologických jevů pak jejich, pravděpodobně dočasný, mírný nárůst, ať už ve skutcích závadového, škodního jednání jejich nositelů, tak u osob se sociopatickými, případně psychopatickými sklony.

Může hrozba nákazy, která byla nejintenzivněji vnímána v prvních týdnech nouzového stavu, změnit dlouhodobě vzorec chování v tom, že se lidé budou bát bližšího kontaktu, že budou úzkostlivější a opatrnější v obavách z onemocnění?

Obecněji vzato, lze předpokládat, že úzkostněji vnímaví budou trvaleji inklinovat k větší obezřetnosti v ohledech styku s druhými, povětšinou jen cizími lidmi ve veřejném prostoru. Efekt několikaměsíčního zážitku jinakosti v oblasti bezpečí, vnímání křehké blízkosti nemoci, dosud vštěpované u citlivých jedinců převážně mediální masáží, tento strach z nemoci, který dnes výrazněji než dříve vstupuje do hry se životem ke smrti, bude u nich možná exponenciálně narůstat. Dost možná, že u nich naruší až rozruší vnímání stávajícího piedestalu světa nemocnic, tolik vtiskávaného zejména seriály snad všech televizních stanic.

Objevily se úvahy, že v časech, kdy se vyčerpal terorismus, posloužila pandemie jako ideální záminka k posílení kontroly nad obyvatelstvem. Je namístě podezírat politiky a vlády prakticky všech zemí světa, že jim víc než o zdraví obyvatel šlo o kontrolu nad nimi? Nebo jste měl pocit, že zavádění výjimečných či nouzových stavů bylo jen poněkud vystrašenou reakcí, když nikdo netušil, k čemu může při hrozbě nákazy dojít?

Více než sto let jsme v naší civilizační kultuře nezažili jev pandemie, ta poslední poněkud nešťastně označovaná jako Španělská chřipka, vznikla v čase 1. novodobé, globální světové války. Dnes rovněž, pravda, už několik desetiletí prožíváme globální ekonomickou válku, tak je nasnadě vidět i ji jako strůjce této pandemie. Ostatně to, že byla předmětem jednání jak Rady bezpečnosti, tak G7, ukazuje na citlivost této pandemie pro celý globální prostor. To přirozeně je silně evokující, živná půda pro nejrozmanitější spekulace, jimiž je náš celý komunikační prostor doslova zahlcen.

Považuji to v dnešní době, kdy svět máme díky sociálním sítím, médiím jako na dlani, jako souběžnou, pandemickou infekci, jíž jsme vystaveni. A zase bych mohl mluvit o nárůstu počtu sociopatů, kteří touží po zneklidňování, znejišťování společnosti. Kterí dnes a denně prožívají nutkání po akci s cílem nastolení nepokojného, konfliktního žití.

Činí tak zejména vůči tak řečenému establishmentu, přičemž jsou však, paradoxně, velmi často sami jeho aktivní součástí. Tyto subkultury sociopatů v podstatě parazitují na demokratických základech společnosti a napomáhají erozi této křehké společnosti a jejímu přesměrovávání k totalitarismu. Je u nich patrná deprivace z nedostatku moci. Ale k vaší otázce: Věcně vzato, myslím si, že to většina zemí z hlediska primárního krizového řízení zvládla.

Zároveň si myslím, že musíme i do budoucna počítat s možností obdobné pandemie, virové či bakteriální, a to nejspíše jen s našimi omezenými, nenásilnými možnostmi v efektu jejich eradikace. Vedle této nemilé možnosti nás čeká nejspíše i pandemie sociopatie, umocňovaná permanentním narůstáním počtu osob s psychopatiemi a celkovým oslabováním psychického zdraví naší společnosti, víceméně v globálním měřítku.

Lze kupříkladu roušku vnímat jako symbol poddanství, mlčení a podřízenosti občanů vůči státní moci, jak tvrdili ti, co brojili proti jejímu povinnému nošení?

Z dnešního pohledu, v naší euroamerické civilizační kultuře, se jeví nošení roušky jako možná komunikační bariéra nastolená mocí. To je změna oproti situaci před několika týdny, kdy o takovéto

ochraně nebylo takřka pochyb. Jsou však na světě civilizované kultury, v nichž je samozřejmostí chránit sebe i druhé v případě vlastní potenciální infekčnosti či obecného stavu ohrožení kapénkovými infekcemi. Je to nepochybně dáno kulturou všeobecné ohleduplnosti, kterou bude zapotřebí pro nás do budoucna dostat do přirozeného chování lidí.

Právě pro sociopaty je příznačná apriorní vzpoura vůči ohleduplnosti k druhým. Potřebují se zviditelnit svým jinakostním, nejraději přímo vykřičeným, názorem. U ostatních, kteří mají obdobný názor – postoj o zbytečnosti či o obtěžování omezení, je dána jejich neochotou, případně i neschopností, se okolnostmi efektivněji zabývat, především pro odmítání se s něčím nepříjemným blíže seznamovat a prostě to „vytěšňují“.

V USA v té době demonstrovali lidé pod hesly „Nechte nás pracovat“, v Německu zase požadovali návrat k normálnímu životu bez jakýchkoli omezení a došlo i na střety s policií. Mohou ty dlouhé týdny restrikcí, kdy lidé žili úplně jinak, než byli zvyklí, vést k nějakému střetu ve společnosti? Koho? Mocných a bezmocných? Zastánců omezení a liberálnější části společnosti? Těch, kteří mají co materiálně ztratit, a těmi, kteří se bojí především o své zdraví? Generací?

Z psychologicko-sociologického pohledu vzato, přišla pandemie do naší civilizační kultury v čase, kdy se začala ocitát ve stavu takřka globální krize hodnot. Ta je vyvolána nesporně prohlubujícím se vlivem globálního sdílení lidí skrze sociální sítě. Ty vytvářejí alternativní scénáře i platformy pro nové, ať už idealistické či realisticky vypadající konstrukty nového způsobu života. Ty jsou vzájemně sdíleny již několika miliardami lidí. Tyto konstrukty přicházejí často se zcela novými atributy, které se do stávajícího konzervativně právně uchopeného vládnutí v jednom každém státě „jaksi“ nehodí.

Mezi obzvláště citlivé patří hodnoty, dnes stávajícími pořádky znejišťované, jako je spravedlnost, rovnost, demokracie, právo na šťastný život a tak dále. Ve většině zemí, které přijaly omezující opatření, došlo k rozjitření této civilizační krize, jež trápí především mladé lidi při jejich nahlížení na svoji budoucnost, která za nastalých okolností již není jednoduše předpověditelná.

Ted' už asi můžeme být generály po bitvě. Jak byste zhodnotil počínání Babišovy vlády během epidemie koronaviru? Zařadil byste se k jejím kritikům, nebo k těm, co si myslí, že zcela mimořádnou událost zvládla se ctí?

Vzhledem ke všem okolnostem, za nichž se pandemie zrodila, bylo více než potřebné ji brát v plné vážnosti a akčně na ni zareagovat. To se, myslím, vládě i ústřednímu krizovému štábu docela zdařilo. Mluvím o primárním preventivně bezpečnostním kroku. Sekundární prevence se ovšem vyznačila tradiční zmatečností, která by však v našich poměrech proběhla za jakékoli zvolené vlády, při hlubším pohledu na naši současnou politickou scénu si však myslím, že jsme měli docela štěstí...

Je však před námi ta nejtěžší fáze – třetí vlna, tzv. terciální prevence – tedy potřebný celkový restart. A s ním bude spjata nejspíše řada nemalých těžkostí. Bude nejdelší a není jisté, jestli nebude narušena nejen politickým hašteřením, nekompetentnostmi těch, kteří by však měli být kompetentní. Není ani jisté, zda nebude narušena novou vlnou pandemie viru, ani nelze zatím předvídat, zda i u nás se neprojeví nespokojenost těch, kteří jsou do budoucna vystaveni nejistotám.

Na českou politickou scénu se během koronavirové krize prodrál fenomén narůstajícího počtu provokací a urážek, jehož představitelem je řeporyjský starosta Pavel Novotný z ODS. V nouzovém stavu, kdy se nic moc jiného nedělalo, dostával v médiích velký prostor neúměrný jinak jeho významu. Troufnete si odhadnout, zda jeho politický styl může voliče spíš přitahovat, nebo odpuzovat?

Dříve měli vládcové na svých dvorech své šašky, lid prostý pak taškáře, komedianty... Vždy však bylo jejich místo všeobecně srozumitelné. Stalo se pošetilostí doby a produktem nemoci demokracie, že tomu tak dnes není... Společnost by neměla být ohrožována excesy nekompetentních. Určitě bych se přimlouval za to, aby do budoucna, nestranným způsobem byla prověřována zdravotní způsobilost, tj. psychická a somatická, těch, kteří by se chtěli jakkoli podílet na přímém vládnutí, tedy rovněž jako podmínka pro zapsání do kandidátních volebních listin.